

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมไทยกำลังจะเกิดความเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่เนื่องจากการก้าวเข้าสู่ยุคสารสนเทศ เป็นคำพยากรณ์ที่ได้รับการคาดหมายอย่างกว้างขวางจากแวดวงวิชาการและสื่อมวลชน จากนี้ไปจะไม่ใช่เรื่องแปลกประหลาดที่เราสามารถทำให้การรับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เป็นเรื่องที่ยืดและสะดวกสบายมากขึ้นด้วยเทคโนโลยีการสื่อสารที่มีอเนกมุนย

อินเทอร์เน็ตจัดเป็นรูปแบบเทคโนโลยีการสื่อสารหลักในระบบสารสนเทศ อินเทอร์เน็ตสามารถส่งผ่านข้อมูลจำนวนมหาศาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่น่าเชื่อว่าเราจะสามารถบีบอัดรายงานฉบับหนึ่งส่งผ่านทางอินเทอร์เน็ตไปสู่ผู้รับภายในเวลาแค่ไม่กี่นาที ในขณะที่การสื่อสารปกติอาจทำได้เพียงส่งรายงานทางไปรษณีย์ซึ่งจะต้องใช้เวลามากกว่าสี่ชั่วโมงขึ้นไป อีกทั้งยังมีค่าใช้จ่ายที่สูงกว่าหลายเท่าตัว ไม่น่าเชื่อว่าเราจะย่นระยะเวลาในการหาข้อมูลจากที่เคยใช้เวลาทั้งวันทั้งคืนกลายเป็นไม่กี่นาทีเมื่ออยู่บนหน้าจอคอมพิวเตอร์ และไม่น่าเชื่อว่าคอมพิวเตอร์จะกลายเป็นเพื่อนคุยที่ทั้งรับและตอบข้อความในเวลาเดียวกันได้

นอกจากความสะดวกสบายที่เพิ่มมากขึ้นในระดับบุคคลแล้ว อินเทอร์เน็ตยังได้รับการคาดหวังให้ถูกใช้เป็นกลไกในการรวมกลุ่มหรือการสร้างเครือข่ายทางสังคม ในนามของพื้นที่สาธารณะและประชาสังคมแบบดิจิทัลที่สุดท้ายต่างมีส่วนช่วยเสริมส่งแนวความคิดประชาธิปไตยถึงขนาดมีผู้คาดหวังว่าอินเทอร์เน็ตจะทำให้ประชาธิปไตยแบบทางตรงในยุคสมัยกรีกกลับฟื้นคืนชีพขึ้นมาอีกครั้ง¹

จากระบบการเมืองก้าวเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจ อินเทอร์เน็ตได้เข้าไปมีส่วนในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการค้าระหว่างประเทศ ข้อมูลข่าวสารเหนือคู่แข่งยังเป็นเรื่องที่จำเป็นทุกยุคทุกสมัย หรืออย่างน้อยที่สุดหากบริษัท ห้างร้านใด ๆ ไม่มีอีเมลในการติดต่อการค้าหรือแม้แต่อีเมลของกิจการนั้นเป็นฟรีอีเมลความน่าเชื่อถือของบริษัทก็จะถูกบั่นทอนไปด้วย

¹ กาญจนา แก้วเทพ, กิตติ กันภัย และ ปาริชาติ สถาปิตานนท์ สโรบล, หนังสือใหม่มองสังคมไทย (กรุงเทพฯ : เอ็ดดิสัน เทรส โพรดักส์ , 2543),

หากแต่การมองประโยชน์ที่ได้รับอาจเป็นการมองเพียงแง่มุมเดียว นอกจากความชื่นชมที่มีให้กับผลงานของอินเทอร์เน็ต เมื่อเริ่มพิจารณาจากการที่คน ๆ หนึ่งได้รับข้อมูลข่าวสารได้ง่ายและสะดวกมากขึ้น ในขณะที่อีกคนหนึ่งก็ได้รับข้อมูลข่าวสารมากขึ้นด้วย ความสัมพันธ์ของทั้งคู่ก็เริ่มเปลี่ยนไป ในขณะที่เมื่อแต่ละคนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ไม่เท่าเทียมกันก็จะก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในด้านภูมิความรู้ของคนในสังคม² นอกจากนี้ คอมพิวเตอร์ยังเข้ามามีบทบาทต่อความเป็นมนุษย์ (dehumanization)³ ความหลากหลายทางวัฒนธรรมของสังคมโลกกำลังถูกกลืนรอน เกิดแนวคิดในการมีวัฒนธรรมเดียว

ในชีวิตประจำวันเราอาจต้องพบเจอปัญหามากมายที่เกิดจากสื่ออินเทอร์เน็ต เช่น การประกอบอาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ต การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเป็นเวทีในการกล่าวร้ายป้ายสี และการกระทำที่ขัดต่อศีลธรรมบางประการ เช่น การเผยแพร่ภาพอนาจารต่างๆ เป็นต้น⁴ และแม้ว่าสื่ออินเทอร์เน็ตจะมีประโยชน์ในแง่ของข้อมูลจำนวนมากแต่ก็ยังขาดหลักประกันด้านความถูกต้องของข้อมูล แม้ว่าการเข้าถึงข้อมูลจะทำได้ง่ายแต่กลับก่อให้เกิดการนำข้อมูลไปใช้ในทางที่ผิดและแม้ว่าเราจะเคยกล่าวไว้ในตอนต้นว่าอินเทอร์เน็ตอาจจะกลายเป็นกำลังสำคัญในการสร้างเครือข่ายประชาธิปไตย แต่ในอีกทางหนึ่งกลับกำลังถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างรุนแรงในด้านการละเมิดสิทธิที่ทำการทางอินเทอร์เน็ต และประเด็นการละเมิดสิทธิที่ได้รับการกล่าวถึงอยู่บ่อยครั้งคือประเด็นในการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านข้อมูลส่วนบุคคล

ตัวอย่างของการละเมิดมีให้เห็นตั้งแต่เว็บไซต์ชื่อดัง อย่าง yahoo.com และ eBay.com ถูกกล่าวหาว่ามีปัญหาเรื่องการเก็บรักษาความลับของสมาชิก โดยสมาชิกของเว็บไซต์ดังกล่าวได้รับเมลขยะจำนวนมาก โดยมีข้อสันนิษฐานว่าเมลขยะดังกล่าวมาจากการนำข้อมูลของสมาชิกไปขายให้กับบริษัทเพื่อประโยชน์ทางการตลาด⁵ จากตัวอย่างดังกล่าวได้ส่งให้เห็นถึงระบบเศรษฐกิจที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับอินเทอร์เน็ต และจากการวิพากษ์วิจารณ์กรณีการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลดังกล่าวข้างต้นได้ส่งผลให้เว็บไซต์ในต่างประเทศต้องจัดทำนโยบายสิทธิส่วนบุคคล (privacy policy) ไว้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเว็บไซต์ที่จะต้องมีการลงทะเบียนสมาชิกหรือกรอกข้อมูลหรือมีการให้การรับรองเว็บไซต์ที่มีมาตรการในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เช่น Trust-e BBB

² สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศ, *กรอบแนวคิดและความเป็นมาของความปลอดภัยในการเข้าถึงสารสนเทศและความรู้* (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เดือนตุลา จำกัด ,2544), หน้า 7.

³ Samuel Gulino อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, กิดติ กันภัย และ ปาริชาติ สถาปิตานนท์โรบล, *มองสื่อใหม่มองสังคมใหม่* (กรุงเทพฯ : เอ็ดดิสันเพรส ไพรลัคส์ , 2543), หน้า 11.

⁴ สังคม สัจจอร์, “ภัยอันตรายบนอินเทอร์เน็ต ทางแก้ไขไม่มีแค่การออกกฎหมาย” แหล่งที่มา : <http://www.thaitopic.com>

⁵ เจฟฟรีย์, “สิทธิส่วนบุคคลความจริง-ลวงบนอินเทอร์เน็ต” แหล่งที่มา : <http://technology.mweb.co.th/articles/917.html>.

Online และ Web Trust⁶ อีกทั้งในระดับของผู้บริโภคได้มีโปรแกรมพิเศษในการรักษาสิทธิส่วนบุคคลดังกล่าวจัดจำหน่ายด้วย เช่น ระบบ P3P (Platform for privacy preference)⁷

ไม่ใช่เพียงแต่ภาคธุรกิจเท่านั้นที่ตกเป็นผู้ต้องสงสัยในขณะที่รัฐบาลเองผู้เก็บรวบรวมข้อมูลคนทั้งประเทศก็ถูกระแวงระวังไปด้วย ในกรณีอเมริกันชนเมื่อถูกถามคำถามว่า การละเมิดสิทธิส่วนบุคคลด้วยกิจกรรมของรัฐและของภาคธุรกิจอย่างไรที่อเมริกันชนรู้สึกกังวลมากกว่า ผลก็คือ 52% ตอบว่าภาครัฐบาล ขณะที่ 12% ตอบว่าภาคธุรกิจ⁸

ปัจจัยภายนอกที่มีความสำคัญต่อการศึกษานโยบายสิทธิส่วนบุคคลในประเทศไทย

แนวความคิดเรื่องการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลที่กล่าวไปแล้วนั้นอาจถูกมองว่าเป็นแนวคิดที่เริ่มต้นจากชาติตะวันตกที่ไม่มีความสำคัญอะไร หากทว่าบางทีเราอาจกำลังหลงลืมอะไรบางอย่างไป ในขณะที่เรากำลังพูดถึงสื่ออินเทอร์เน็ต สื่อที่กำลังขยายตัวอย่างรวดเร็วในประเทศไทย อีกทั้งการขยายตัวนี้มิได้เป็นเพียงการขยายตัวในด้านการสื่อสารในระดับภายในประเทศ หากแต่เรากำลังเริ่มต้นขยายระบบการสื่อสารกับประชาคมโลกที่มีความตระหนักและให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับสิทธิส่วนบุคคลที่พวกเขามีและกำลังถูกละเมิดอยู่โดยการติดต่อสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ต

ความสัมพันธ์ในเวทีโลกบางประการยังทำให้เป็นเรื่องที่น่าจะเป็นไปในทางบวกต่อภาพลักษณ์ของไทยในสังคมโลก และประโยชน์ทางการค้ากับบางประเทศที่อาจต้องทำตามข้อกำหนดระหว่างประเทศที่ว่าด้วยสิทธิมนุษยชน สินค้าไทยอาจถูกกีดกันจากตลาดใหญ่หลายแห่งด้วยการละเมิดสิทธิมนุษยชน⁹ ซึ่งสิทธิส่วนบุคคลก็จัดเป็นหนึ่งในสิทธิมนุษยชน หรือภาพที่ชัดเจนที่สุดตอนนี้คือในกรณีสหภาพยุโรป (EU) ได้ออกข้อบังคับ (Directive) เกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ให้ทุกประเทศสมาชิกนำไปตราเป็นกฎหมาย และในข้อบังคับดังกล่าวยังระบุให้ประเทศที่ติดต่อกับกรณีสหภาพยุโรป (EU) ต้องทำตามข้อบังคับนี้ด้วย¹⁰ ซึ่งกฎหมายดังกล่าวแม้จะเป็นเพียงการสืบทอดแนวคิดการกีดกันทางการค้าแต่กลับเป็นประเด็นหลักที่ต้อง

⁶ ดร. ฎามาศ ฐะเศรษฐกุล, "ข้อมูลส่วนบุคคลในยุคสังคมสารสนเทศ," เอกสารในการสัมมนาเรื่อง กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล, 21-24 มิถุนายน 2544 ศูนย์ประชุมสหประชาชาติสิริกิติ์ (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่)

⁷ Lorrie Faith Cranor, Joseph Reagle, *Beyond Concern: Understanding Net Users' Attitudes About Online Privacy*, AT&T Labs-Research, Available from: <http://www.research.att.com/library/trs/TRs/99/99.4/>

⁸ Center for Social Legal Research, p.7.

⁹ นิธิ เอียวศรีวงศ์, *สังคมไทยในกระแสการเปลี่ยนแปลง* (กรุงเทพฯ : คณะกรรมการเผยแพร่และส่งเสริมการพัฒนา, 2539), หน้า 267.

¹⁰ ปทีป เมธาคุณวุฒิ, อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ, *แนวทางในการออกกฎหมายคุ้มครองข้อมูลและสารสนเทศส่วนบุคคลในประเทศไทย* (กรุงเทพฯ : 2539), หน้า 75.

พิจารณา เพราะตลาด กรณีสหภาพยุโรป (EU) เป็นตลาดบริโภคหลักที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง หากเราต้องการจะได้แข่งขันบนเวทีโลกถึงหลักการด้านสิทธิส่วนบุคคลได้อย่างมีจุดยืน

นอกจากนั้นด้วยลักษณะพิเศษของสื่ออินเทอร์เน็ตที่เข้าถึงตัวบุคคลในระดับปัจเจกอย่างทั่วถึง จึงทำให้ปัญหาการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลที่อาจเกิดขึ้นมิได้จำกัดการเกิดขึ้นเพียงแก่บุคคลสาธารณะที่ตกเป็นเป้าสายตาของประชาชน หรือเป็นกรณีสถานการณ์พิเศษที่เกิดกับบุคคล เช่น การละเมิดสิทธิส่วนบุคคลในรูปแบบเดิม หากแต่ได้กลายเป็นการละเมิดในระดับปัจเจกบุคคลธรรมดาทั่วไปที่ใช้บริการอินเทอร์เน็ต เป็นการเกิดขึ้นอย่างไม่รู้เนื้อรู้ตัว และไม่อาจจะรู้ว่าผู้ใช้อินเทอร์เน็ตคนใดจะถูกกระทำล่วงละเมิดดังกล่าวหรือไม่

ปัจจัยภายในที่มีความสำคัญต่อการศึกษาแนวคิดสิทธิส่วนบุคคลในประเทศไทย

แม้เรื่องดังกล่าวจะยังเป็นเรื่องใหม่สำหรับสังคมไทย แต่ก็เป็นเรื่องที่น่าสนใจอย่างยิ่งในการทบทวนและพิจารณา เพราะในปัจจุบันได้มีข้อพิพาทต่อกรณีดังกล่าวเกิดขึ้นบ้างแล้ว หากแต่คำนิยามของสังคมไทยยังไม่ชัดเจนทำให้ไม่สามารถกำหนดขอบเขตว่าแค่นั้นจึงเรียกว่าการละเมิด และควรจัดการอย่างไรจึงไม่กลายเป็นการละเมิดหรือกระทบความเป็นส่วนตัวของอีกบุคคลหนึ่ง

ตัวอย่างมิให้เห็นจากกรณีของบก.ลายจุดที่เกิดข้อพิพาทกับลายด่าง ทั้งสองได้ก่อวิวาทะผ่าน โต๊ะราชดำเนินซึ่งเป็นแหล่งรวมกระทู้การเมืองในเว็บไซต์ pantip.com ท้ายสุดบก.ลายจุดตัดสินใจแจ้งจับบก.ลายด่างที่ สน.พหลโยธิน ในข้อหาหมิ่นประมาทและตามตัวลายด่างทาง ISP ที่สามารถตรวจสอบได้จากเว็บไซต์ คำถามที่ถูกตั้งขึ้นในกระทู้แสดงความคิดเห็นหลังการประกาศจับครั้งนั้นมีความน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง

*“ถ้าผู้ถูกฟ้องเป็นนายลายด่าง จะเอาผิดเขาได้ไหม ในข้อหาอะไร ถ้าผู้ถูกฟ้องเป็น IP ** จะทำอะไรได้ไหม และถ้าผู้ถูกฟ้องคือตัวจริงของนายลายด่าง แล้วเราจะไว้ใจในระบบรักษาความปลอดภัยของ ISP ที่เราใช้บริการได้อย่างไร”¹¹*

* ISPย่อมาจาก Internet Service Provider ซึ่งหมายถึงผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต เช่นบริษัท เคเอสซี เป็นต้น

** ในที่นี้หมายถึง IP Address ย่อมาจาก Internet Protocol Address เป็นการกำหนดหมายเลขเครื่องให้แก่คอมพิวเตอร์ทุกเครื่องในระบบอินเทอร์เน็ตเพื่อให้รู้เส้นทาง และตำแหน่งของเครื่องคอมพิวเตอร์ ได้ หมายเลขดังกล่าวจะแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ซึ่งแต่ละส่วนจะมีค่าได้ตั้งแต่ 0-255 ดังนั้น IP ADDRESS จะมีรูปแบบดังนี้ 205.42.117.104

¹¹ ปิยวัฒน์ ประยุกต์ศิลป์, “ลายจุดหายไปไหนแล้ว คกลงเรื่องเป็นอย่างไรครับเนี่ย.. จากคุณ : YOU” , *เบนซ์สุดสัปดาห์* (11-17 กันยายน

บทสรุปสุดท้ายของกรณีบก.ลายจุดกลับกลายเป็นว่าไม่สามารถตามตัวบก.ลายค้างพบได้ เนื่องจากทางสถานีตำรวจไม่สามารถเขียนคำร้องให้ทางผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต (ISP) ให้ทำการเปิดเผย IP Address ของบก.ลายค้างได้ ทั้งนี้เนื่องจากทางตำรวจไม่มีใครเข้าใจเรื่องเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตเพียงพอที่จะเขียนคำร้องให้ได้ นั้นหมายความว่าแม้แต่ผู้รักษาอำนาจยังขาดความรู้ด้านเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตซึ่งเป็นการสื่อสารรูปแบบใหม่ หรืออาจกล่าวได้ว่า ตำรวจบางหน่วยงานยังไม่มีความรู้เท่าทันเพียงพอจะเตรียมความรู้ให้บุคลากรในหน่วยงานของตนได้

นอกจากเรื่องราวระหว่างบก.ลายจุด-ลายค้างแล้ว ประเด็นล่าสุดที่สะท้อนภาพความขัดแย้งในประเด็นเรื่องสิทธิข้อมูลส่วนบุคคลอย่างเห็นได้ชัดได้แก่ ประเด็นที่มีหนังสือพิมพ์หลายฉบับนำมาพาดหัวข่าวว่ามีร้านที่เปิดนวดสมุนไพรทำการแอบถ่ายภาพลูกค้าแล้วนำไปเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต¹²

จากเหตุการณ์ดังกล่าวนี้ ทำให้เกิดสภาพความซับซ้อนของปัญหาที่เกิดขึ้นสองทาง ในทางแรกคือภาพอันจัดเป็นข้อมูลส่วนตัวของบุคคลหนึ่งกำลังถูกนำเผยแพร่โดยเจ้าตัวไม่ยินยอม ในขณะที่ทางตำรวจเองก็ได้ประกาศที่จะตามหาตัวผู้กระทำความผิดจากการตรวจสอบ IP Address จาก ISP เหตุการณ์ดังกล่าวจึงเกิดภาพของการละเมิดสิทธิข้อมูลส่วนบุคคลที่ซ้อนทับกันอยู่ทั้งของผู้เสียหายและผู้กระทำความผิดเอง คล้ายกับกรณีที่เกิดขึ้นกับลายจุดและลายค้างดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น และทั้งสองกรณีต่างบ่งชี้ว่าแม้แต่รัฐเองก็สามารถทำการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนได้เช่นเดียวกัน ดังนั้นแม้แต่ขอบเขตการใช้อำนาจรัฐที่มีต่อข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนก็ยังคงขาดความชัดเจน และยังไปกว่านั้นบทสรุปของคดีบก.ลายจุด แสดงให้เห็นว่าแท้ที่จริงแล้วเจ้าหน้าที่ของรัฐเองก็ยังคงขาดความรู้เกี่ยวกับอินเทอร์เน็ตเพียงพอที่จะทำหน้าที่ดูแลปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลบนโลกแห่งสารสนเทศสรูปแบบใหม่นี้ได้

จากตัวอย่างดังกล่าวเราจะพบประเด็นคำถามบางประการที่เสมือนจะเป็นแค่ความคิดเห็นที่ไร้ค่าตอบที่แท้จริง หรือแม้แต่การกระทำที่ได้กระทำไปโดยขาดความเข้าใจที่ถูกต้อง เนื่องจากในสังคมไทยยังขาดบทเรียนในการทำความเข้าใจในประเด็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลมาก่อน การนำเข้าเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and communication technology หรือ ICT) จากประเทศพัฒนาสู่ประเทศกำลังพัฒนา ICT กลายเป็นสิ่งที่ถูกทำให้เชื่อว่าจะนำไปเพื่อเป็น

¹² ไทยรัฐ ปีที่ 52 ฉบับที่ 16045 วันพุธที่ 25 ธันวาคม 2544, หน้า 17.

ประโยชน์กับการพัฒนาประเทศ ขณะที่ประเทศไทยยังขาดการพัฒนาหรือวางรากฐานทางด้านการควบคุมที่เพียงพอ¹³

ดังนั้นการศึกษาแนวความคิดสิทธิส่วนบุคคลนั้นจึงอาจช่วยสร้างขอบเขต บริบทที่แน่ชัดเพื่อสร้างกฎเกณฑ์ทางสังคมในรูปแบบของกฎหมายและกลไกอย่างอื่นที่จำเป็นได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับสังคมไทย เนื่องจากการศึกษาการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลกับสื่อสารสนเทศ พบว่าการให้ความคุ้มครองดังกล่าวของประเทศไทยยังไม่มีที่ชัดเจนและกระจัดกระจายอยู่ในกฎหมายต่างๆ ทั้งกฎหมายเอกชนและมหาชน และไม่มีกฎหมายเฉพาะเพื่อให้การคุ้มครองอย่างเช่นที่กระทำในต่างประเทศ¹⁴

ในขณะที่จากรายงานผลการสำรวจกลุ่มผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2543 พบว่า ลักษณะกลุ่มประชากรส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้มีการศึกษา คือ จบปริญญาตรีขึ้นไป 79.2% กลุ่มคนเหล่านี้ถือว่าเป็นกลุ่มชนชั้นกลางที่คาดว่าจะมีความสำคัญอย่างยิ่งในการชี้นำสังคม ซึ่งได้มีการกล่าวถึงประเด็นนี้ไว้ในบทความ VISION 2000 ของธีรยุทธ บุญมี

” การเติบโตของเศรษฐกิจไทยมากกว่า 10% เมื่อ 4-5 ปีที่ผ่านมาและอาจจะคงระดับ 6-8% ต่อไปอีกหลายปี จะส่งผลให้ชนชั้นกลาง คือ นักธุรกิจ กลุ่มนักจัดการธุรกิจ กลุ่มวิชาชีพ พ่อค้าแม่ค้าผู้ประกอบการรายย่อย และลูกจ้างชั้นกลางในภาคเอกชนและรัฐวิสาหกิจต่างๆ เพิ่มขึ้นถึงเท่าตัวหากนับจากต้นทศวรรษคือ ปี 1990 แต่ที่สำคัญที่สุดจะยังเป็นอิทธิพลความคิดของชนชั้นกลางซึ่งขยายตัวไปสู่ชนชั้นอื่นๆ ด้วย.”¹⁵

จากแนวคิดเรื่องการขยายตัวของชนชั้นกลางและการชี้นำสังคมในอนาคตที่สัมพันธ์กับกลุ่มผู้ใช้อินเทอร์เน็ตที่ส่วนใหญ่จะเป็นชนชั้นกลาง อาจทำให้เราคาดการณ์ได้ว่าหากชนชั้นกลางมีโอกาสในการชี้นำสังคมให้เคลื่อนขบวนแนวคิดตามไปด้วยดังที่คาดการณ์ไว้แล้ว การศึกษาแนวคิดด้านสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลทางอินเทอร์เน็ตที่กำลังจะจัดทำนี้ก็น่าจะมีประโยชน์ เพราะอาจเป็นแนวพอให้เราสามารถกำหนดกรอบคร่าวๆ ถึงแนวโน้มความคิดต่อสิทธิข้อมูลส่วนบุคคล

¹³ Paul F. Burton, *Information Technology and Society : Implications for the information Professions* (London : Library Association Publishing, 1992) ,p.59.

¹⁴ ชันอริ มาลีศรีประเสริฐ, “การคุ้มครองสิทธิส่วนตัวกับสื่อสารสนเทศ,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต , จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539), หน้า ๑.

¹⁵ ธีรยุทธ บุญมี “VISION 2000” ใน *จุดเปลี่ยนแห่งศตวรรษ* (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2536) ,หน้า 49.

ในสังคมไทยโดยรวมได้ เพราะการเข้าไปเก็บรวบรวมแนวคิดทางด้านสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีลักษณะองค์ประกอบของชนชั้นกลาง

ท้ายที่สุดหากจะมองย้อนกลับไป อันที่จริงแนวคิดสิทธิส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์ต่อทฤษฎีแนวคิดพื้นฐานด้านเสรีนิยมประชาธิปไตย¹⁶ ที่ได้รับการประกาศว่าเป็นรูปแบบการปกครองที่ประเทศไทยกำลังใช้อยู่ในขณะนี้ ดังนั้นการศึกษาเรื่องสิทธิส่วนบุคคล จึงเท่ากับเป็นการศึกษาเรื่องสิทธิอันเป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจระบบประชาธิปไตยของสังคมไทยในอีกรูปแบบหนึ่ง

ประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้ร้อยเรียงมาเพื่อตอบคำถามความสำคัญและสภาพปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นทั้งจากปัจจัยภายในประเทศเรื่องการขยายตัวของอินเทอร์เน็ตที่เข้าไปถึงผู้คนในระดับผู้นำทางความคิดในสังคมไทย ภาวะข้อขัดข้องของกฎหมายที่บังคับใช้ภายใน ความคลุมเครือไม่ชัดเจนระหว่างเส้นขีดแบ่งของการละเมิด และความไม่รู้เท่าทันของผู้ควบคุมดูแลสังคม ปัจจัยภายนอกเรื่องภาพลักษณ์ความสัมพันธ์ทางการค้าและการติดต่อสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตที่กำลังรื้อโลกและรื้อความคิดวัฒนธรรมบางประการที่เราเองก็ต้องได้รับการเรียนรู้ ดังนั้นแม้แนวความคิดเรื่องสิทธิส่วนบุคคลจะยังไม่เป็นที่รู้จักแต่ก็เป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งที่เราจะต้องแสวงหาว่าในปัจจุบันความตระหนักรู้ของบุคคลที่เกี่ยวข้องในการสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตต่อการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล โดยเฉพาะสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคล กำลังอยู่ในสถานะใด สังคมของเรากำลังให้ความตระหนักรู้ต่อปัญหาที่คล้าย ๆ กันจะเป็นภัยเงียบนี้มากน้อยเพียงไร ซึ่งผลประโยชน์จากบริบทของการศึกษาครั้งนี้จะนำไปสู่การกำหนดขอบเขตที่แน่ชัดในเรื่องสิทธิข้อมูลส่วนบุคคลในสังคมไทยในที่สุด

ปัญหาคำวิจัย

1. สังคมการสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตของไทยมีความตระหนักรู้ต่อการมีอยู่ของสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลทางอินเทอร์เน็ตหรือไม่ ในระดับใด และขึ้นอยู่กับลักษณะทางกายภาพ สถานภาพทางเศรษฐกิจ สถานภาพทางสังคม แนวคิดทางสังคมของบุคคล และลักษณะการใช้อินเทอร์เน็ตหรือไม่ อีกทั้งมีการให้ความสำคัญต่อประเด็นนี้มากน้อยต่างกันอย่างไร
2. สังคมการสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตของไทยมีความตระหนักรู้ต่อการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลทางอินเทอร์เน็ตหรือไม่ ในระดับใด และขึ้นอยู่กับลักษณะทางกายภาพ สถานภาพทางเศรษฐกิจ สถานภาพทางสังคม แนวคิดทางสังคมของบุคคลและลักษณะการใช้อินเทอร์เน็ตหรือไม่ อีกทั้งการให้ความสำคัญต่อประเด็นนี้มากน้อยแตกต่างกันอย่างไร

¹⁶ Colin J. Bennett, *Regulating Privacy* (London : Cornell University Press,1992) ,p. 31.

3. พฤติกรรมตอบกลับของสังคมการสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตของไทยมีลักษณะอย่างไรบ้างและมีความสอดคล้องกับความตระหนักรู้ต่อการมีอยู่ของสิทธิส่วนบุคคลและการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลทางอินเทอร์เน็ตหรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทราบว่าสังคมการสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตของไทยมีความตระหนักรู้ต่อการมีอยู่ของสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลทางอินเทอร์เน็ตหรือไม่ ในระดับใด และขึ้นอยู่กับลักษณะทางกายภาพ สถานภาพทางเศรษฐกิจ สถานภาพทางสังคม แนวคิดทางสังคมของบุคคล และลักษณะการใช้อินเทอร์เน็ตหรือไม่ อีกทั้งการให้ความสำคัญต่อประเด็นนั้นน้อยต่างกันอย่างไร
2. เพื่อทราบว่าสังคมการสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตของไทยมีความตระหนักรู้ต่อการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลทางอินเทอร์เน็ตหรือไม่ ในระดับใด และขึ้นอยู่กับลักษณะทางกายภาพ สถานภาพทางเศรษฐกิจ สถานภาพทางสังคม แนวคิดทางสังคมของบุคคล และลักษณะการใช้อินเทอร์เน็ตหรือไม่ อีกทั้งการให้ความสำคัญ ต่อประเด็นนั้นน้อยต่างกันอย่างไร
3. เพื่อทราบพฤติกรรมตอบกลับของสังคมการสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตของไทยมีลักษณะอย่างไรบ้างและมีความสอดคล้องกับความตระหนักรู้ต่อการมีอยู่ของสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลและการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลทางอินเทอร์เน็ตหรือไม่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

นำไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดขอบเขตสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อวางนโยบายและมาตรการในการป้องกันปัญหาที่อาจเกิดตามมาจากการละเมิดสิทธิข้อมูลส่วนบุคคลทางอินเทอร์เน็ตสำหรับสังคมไทย